

Бондаренко Євген Петрович
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
ЗУНУ, м. Тернопіль

ЕФЕКТИВНІСТЬ МИТНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УМОВАХ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Діяльність митних посередників у процедурі митного оформлення товарів має суттєве значення. Їх професійні знання допомагають суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності своєчасно здійснювати відповідні митні процедури, а отже і прискорити зовнішньоторговельний обіг товарів. Розвинутий ринок посередницьких послуг у сфері зовнішньоекономічної діяльності є передумовою ефективного господарювання суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Мета роботи полягає в дослідженні теоретичних та практичних аспектів організації ефективного митного посередництва в контексті активізації зовнішньої торгівлі та налагодження продуктивних відносин з міжнародними партнерами України.

Реформування митного законодавства, яке тривалий час відбувається в нашій державі зачіпає практично всі аспекти митної справи, в тому числі й сферу посередницьких митних послуг. Митно-правовий інститут постійно знаходиться у процесі розвитку та вдосконалення. На кожному етапі простежуються певні проблеми та труднощі з імплементацією у практику окремих положень законодавства з окреслених питань, що свідчить про необхідність подальшого пошуку нових форм, моделей, механізмів митного посередництва.

Вплив і втручання держави у сферу зовнішньоекономічних відносин в кризових умовах національної економіки пов'язаний з потребою організації та управління процесами зовнішньої торгівлі, створення певних правил та обмежень з метою впорядкування відносин, що виникають у зв'язку з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Україна сьогодні зацікавлена у створенні відповідного інституційно-правового поля для митних посередників як учасників митних правовідносин. Суб'єкти митного посередництва мають власний правовий статус, визначений у нормах митного законодавства, але можна констатувати про те, що організаційно-правове забезпечення діяльності митних посередників потребує вдосконалення, що сприятиме розвитку необхідної навколо митної інфраструктури, якісному процесу проходження митних формальностей та активізації зовнішньоторговельної діяльності [1].

Індикатором якості та ефективності митного обслуговування міжнародної торгівлі виступає швидкість виконання зовнішньоторговельних угод, швидкість переміщення товарів через митний кордон України, а також прозорість державного адміністрування зовнішньоекономічної діяльності.

В галузі митної справи такі послуги здійснюють спеціалізовані компанії, яким згідно з Митним кодексом України надано повноваження на здійснення такої діяльності.

Основні поняття у сфері митної справи, що пов'язані з процесом митного контролю, визначені Митним кодексом України. Наведений на рис. 1 взаємозв'язок основних понять, зазначених у Митному кодексі України, демонструє, що основними поняттями у митній сфері, закріпленими в чинному митному кодексі, є: митна справа, митна політика, митний контроль, митні процедури, митні режими, митне оформлення [2, с. 194].

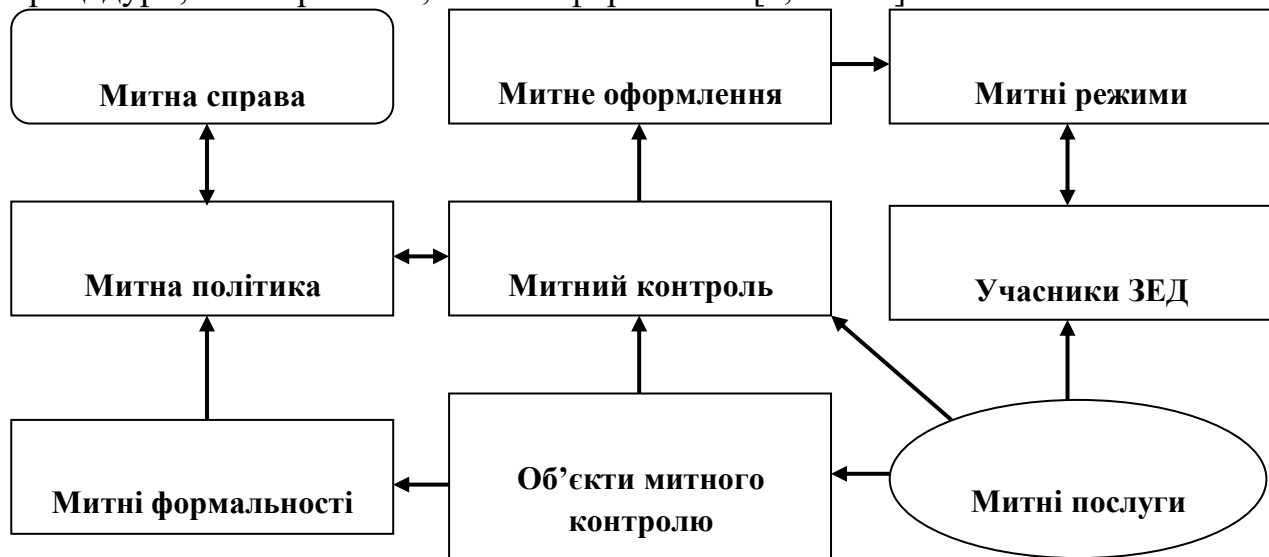

Рис. 1. Взаємозв'язок основних понять державної митної справи в контексті ідентифікації елементів митного посередництва

Митний брокер – це будь яка особа, що має дійсний ліцензійний сертифікат чи професійну ідентифікаційну картку, видану уповноваженими органами державного регулювання. Професія митного брокера включає в себе наступний спектр послуг: консультування з питань митного права, підготовка митної документації для оформлення експортно-імпортних операцій, підписання та подання документів, що стосуються митного декларування, представництво інтересів в органах, що уповноважені здійснювати митну політику тощо [3, с. 2].

Європейська практика свідчить про існування митного посередництва в трьох формах:

- 1) митні брокери вважаються єдиними уповноваженими організаціями щодо здійснення посередницької діяльності (Португалія);
- 2) митні брокери здійснюють пряме представництво (Польща, Італія) або непряме представництво (Бельгія) суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) вільний вибір осіб – митних посередників, що мають різні види функціонування і митну кваліфікацію (Німеччина, Великобританія).

Аналіз норм митного законодавства дозволив систематизувати загальний перелік митних послуг, які надаються посередниками в галузі митної справи: консультації з питань митного законодавства та зовнішньоекономічної

діяльності; експертна оцінка документації наданої для декларування товарів і транспортних засобів; визначення коду товарів за Українським класифікатором товарів ЗЕД; складання зовнішньоекономічних контрактів за умовами замовника; послуги декларування (заповнення декларацій, документів, складання (заповнення) специфікацій, інвойсів, інших супровідних документів); робота з товарами, що знаходяться на зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання або на митному ліцензійному складі (сортування, сушка, маркування тощо) та надання інших робіт та послуг, пов'язаних з реалізацією права на переміщення предметів через митний кордон держави [4, с. 84].

В багатьох країнах світу митне оформлення товарів і транспортних засобів проводиться, як правило, лише за участю митних брокерів. Деякі, особливо великі імпортери утримують штатних фахівців, які працюють виключно на дану компанію. Однак в цілому митні брокери є співробітниками приватних агентств, які діють від імені різних імпортерів і виступають професійними посередниками. В будь-якому випадку, митний брокер повинен обов'язково мати ліцензійний дозвіл на здійснення митного посередництва.

В Європейському Союзі існують різні концепції щодо регулювання діяльності митних брокерів, проте загалом їх методи можна поділити на 2 групи. До першої групи віднесемо держави, у яких із давніх часів доступ до посередницької діяльності є добре захищеним і визначається, що особа-представник митного брокера має відповідати особливим вимогам. До таких країн належать Греція, Іспанія, Італія та Португалія. Друга група характеризується менш прискіпливими вимогами до агентів із митного оформлення, відносини між митними брокерами і суб'єктами ЗЕД являються істотно нерегульованими. Навіть без оцінки професійної компетентності з боку митних органів, особа має можливість практикувати цю діяльність.

Якщо порівняти вітчизняні вимоги до проведення діяльності митного брокера із європейськими, то Україну варто віднести до першої групи, адже українським законодавством закріплено певні вимоги до митної брокерської діяльності.

Важливість професіоналізму митного брокера вкрай важлива для всього процесу в цілому, тому потрібно відповідально відноситися до його вибору. Щоб уникнути можливих проблем потрібно переконатися, що брокерська фірма входить до державного реєстру митних брокерів і має ліцензію на право здійснення митної брокерської діяльності. При виборі посередника звертається увага на його особисті якості, наявність у нього зв'язків в бізнесі і ділових колах. Обов'язковим є отримання інформації про митного брокера від його клієнтів, конкурентів, а також від інших партнерів і контрагентів [5, с. 193].

Перспективним для використання в Україні є досвід країн Європи щодо оцінки претендента на митного брокера, яка передбачає оцінку щодо наявності у заявника кримінальної справи за шахрайство, інші злочини, які пов'язані із порушенням податкового і митного законодавства, наявність факту корупційних діянь чи крадіжок. У випадку виявлення таких фактів фізична

особа позбавляється права на складання іспиту та тримання дозволу на здійснення митно-брокерської діяльності.

Отже, для забезпечення безперервної міжнародної торгівлі важливою умовою є залучення митного брокера. Так як професійне посередництво є ключем до спрощеного і успішного ведення світової торгівлі на сьогоднішній день діяльність митного брокера є значущою як для України, так і для світової спільноти. Україні, безумовно, є що почерпнути з досвіду зарубіжних країн. Такими факторами можуть стати: сприяння митним брокерам в створенні електронного штрих-коду товару, обов'язок брокерів подавати звіт за певний період своєї діяльності, проходження спеціального навчання перед провадженням даної діяльності і головне, інтеграція з європейським законодавством для спрощення процедури митного оформлення товарів.

Список використаних джерел:

1. Квеліашвілі Г. М. Послуги в митній сфері як інструмент державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності URL: [www.dridu.dp.ua/zbirnik/2012-01\(7\)/12kgmrzd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2012-01(7)/12kgmrzd.pdf)
2. Pastor C. B., Nieva J. G., Palomares F. L. Customs brokers: their vital role in mediating transactions between selected importers in metro manila and the bureau of customs. *Proceedings of the DLSU Research Congress*. 2015. Vol. 3. P. 1-12.
3. Медвідь Ю. О., Корнійчук О. О. Визначення пріоритетних митних формальностей під час здійснення контролю достовірності декларування товарів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 193-196.
4. Коробкова О. М. Формування ефективного механізму регулювання митної брокерської діяльності. *Економіка та держава*. 2016. № 2. С. 82-86.
5. Петрушко С. В., Павлюченко Ю. М. Умови здійснення діяльності митним брокером: порівняльно-правовий аспект. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету ім. В. Стуса*. 2020. № 12. С. 190-195.